

واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد «M.A»

گرایش : مشاوره

موضوع :

اثر بخشی آموزش بهبود نگرش‌ها و انتظارات جنسی بر صمیمیت و تعهد

زوجین شهر اصفهان

استاد راهنما :

دکتر سهیلا جاهدی

استاد مشاور :

دکتر سوسن سهامی

نگارش :

سیمین نصر

تابستان ۱۳۹۰

تقدیم به

تقدیم به دو فرزند دلبندم که شادابی و طراوت زندگی ام با شادی و نشاط آنها

معنای امی کند.

تقدیم به روح پر فتوح پدرم به او که به من امید را بخشید امید به زندگی را

آموخت و با یادش همیشه امیدوارم.

پاسکزاری

خدایا من به تو رو کرده ام، هر چه دارم از تو دارم، دوست دارم بندگی را با همه شرمندگی ها

اینکه به یاری خداوند متعال تهیه و تدوین این پایان نامه به انجام رسیده است و وظیفه ی خویش می دانم نسبت به همه بزرگوارانی که مراد این امر یاری کردند، پاسکزاری و قدر دانی نمایم.

در این میان نقش اساتید محترم سرکار خانم دکتر سهیلا جاهدی استاد راهنمای اینجانب که از هیچ کوشش و راهشایی دریغ نفرمودند و با توصیه های مدبرانه و سازنده خود، همواره مراد تمامی مراحل پشتیبانی نمودند و سرکار خانم دکتر سوسن سهامی استاد مشاور این پژوهش که بارها راهنمایی های ارزشمند خود سهم بسیار موثری در نگارش این پایان نامه به عهده داشتند از اهمیت والایی برخوردار است و نهایت تشکر و پاسکزاری را از این دو استاد عالیقدر دارم.

چکیده

هدف از پژوهش حاضر عبارت از اثربخشی آموزش گروهی بر بهبود نگرش‌ها و انتظارات جنسی بر تعهد و صمیمیت زوجین شهر اصفهان بود. روش تحقیق نیمه‌تجربی بود و از طرح پیش و پس‌آزمون با گروه کنترل استفاده شد. جامعه آماری پژوهش شامل زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره و فرهنگسرای خانواه اصفهان بودند که تعداد ۳۲ زوج به عنوان نمونه آماری با استفاده از روش در دسترس انتخاب شدند و به دو گروه آزمایش و کنترل گمارده شدند (۱۶ زوج گروه آزمایش و ۱۶ زوج گروه کنترل). ابزارهای اندازه‌گیری پرسشنامه صمیمیت اولیا و پرسشنامه تعهد آدامز و جونز بودند. در گروه آزمایش در هشت جلسه ۹۰ دقیقه‌ای به صورت یکبار در هفته مداخله گروه درمانی مبتنی بر رویکرد شناختی- رفتاری اجرا شد. داده‌های حاصل از پژوهش با استفاده از روش آماری تحلیل کوواریانس تجزیه و تحلیل شد. نتایج پژوهش نشان داد آموزش گروهی بهبود نگرش‌ها و انتظارات جنسی به سبک شناختی- رفتاری بر تعهد و صمیمیت زوجین تأثیر معنادار داشته است ($p \leq 0/05$). بدین ترتیب آموزش بهبود نگرش‌ها و انتظارات جنسی موجب افزایش تعهد و صمیمیت زوجین می‌شود.

کلیدواژه‌ها: آموزش گروهی، نگرش‌ها و انتظارات جنسی، صمیمیت، تعهد

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات پژوهش

۱	مقدمه.....
۲	۱-۱ شرح و بیان مسئله پژوهش.....
۱۱	۲-۱ اهمیت و ارزش پژوهش.....
۱۳	۳-۱ اهداف پژوهش.....
۱۴	۴-۱ فرضیه‌های پژوهش.....
۱۴	۵-۱ تعریف نظری و عملیاتی اصطلاحات.....

فصل دوم: مبانی نظری و بازنگری پیشینه پژوهش

۱۹	مقدمه.....
۱۹	۱-۲ قسمت اول: تعهد زناشویی.....
۱۹	۱-۱-۲ ماهیت و مفهوم تعهد زناشویی.....
۲۳	۲-۱-۲ ابعاد تعهد زناشویی.....
۲۴	۱-۲-۱-۲ تعهد شخصی.....
۲۵	۲-۲-۱-۲ تعهد اخلاقی.....
۲۶	۳-۲-۱-۲ تعهد ساختاری.....
۲۷	۳-۱-۲ عوامل مؤثر بر تعهد زناشویی.....
۲۷	۱-۳-۱-۲ نگرش نسبت به ازدواج.....
۲۹	۲-۳-۱-۲ نگرش نسبت به طلاق.....
۲۹	۳-۳-۱-۲ تجارب همزیستی بدون ازدواج.....
۳۰	۴-۳-۱-۲ کیفیت زندگی زناشویی.....

- ۳۰ روابط پیش از ازدواج..... ۵-۳-۱-۲
- ۳۱ طلاق والدین..... ۶-۳-۱-۲
- ۳۲ ویژگی‌های شخصیتی..... ۷-۳-۱-۲
- ۳۳ نظریه‌ها و مدل‌های مرتبط با تعهد زناشویی..... ۴-۱-۲
- ۳۳ نظریه‌ها و مدل‌های خاص مرتبط با تعهد زناشویی..... ۱-۴-۱-۲
- ۳۳ نظریه استرنبرگ..... ۱-۱-۴-۱-۲
- ۳۵ مدل سرمایه‌گذاری رسالت..... ۲-۱-۴-۱-۲
- ۳۶ نظریه‌ها و مدل‌های عام مرتبط با تعهد زناشویی..... ۲-۴-۱-۲
- ۳۶ نظریه وابستگی..... ۱-۲-۴-۱-۲
- ۳۷ نظریه مبادله..... ۲-۲-۴-۱-۲
- ۳۹ مدل پاسخ به نارضایتی از رابطه..... ۳-۲-۴-۱-۲
- ۴۱ نظریه مرحله‌ای توسعه رابطه..... ۴-۲-۴-۱-۲
- ۴۳ قسمت دوم: صمیمیت زناشویی..... ۲-۲
- ۴۳ صمیمیت چیست؟..... ۱-۲-۲
- ۴۴ مؤلفه‌های صمیمیت..... ۲-۲-۲
- ۴۵ صمیمیت احساسی..... ۱-۲-۲-۲
- ۴۵ صمیمیت روانشناختی..... ۲-۲-۲-۲
- ۴۵ صمیمیت فکری..... ۳-۲-۲-۲
- ۴۶ صمیمیت جنسی..... ۴-۲-۲-۲
- ۴۷ صمیمیت جسمانی (غیرجنسی)..... ۵-۲-۲-۲
- ۴۷ صمیمیت معنوی..... ۶-۲-۲-۲
- ۴۷ صمیمیت زیبایی‌شناختی (هنری)..... ۷-۲-۲-۲

- ۴۸ ۸-۲-۲-۲ صمیمیت اجتماعی - تفریحی
- ۴۸ ۹-۲-۲-۲ صمیمیت زمانی
- ۴۸ ۳-۲-۲-۲ پویایی‌های صمیمیت
- ۴۹ ۴-۲-۲-۲ صمیمیت و ارتباط
- ۴۹ ۱-۴-۲-۲ مشکلات رایج و معمول فرستنده
- ۴۹ ۱-۱-۴-۲-۲ دروغ‌گویی
- ۵۰ ۲-۱-۴-۲-۲ پیام‌های پنهان
- ۵۰ ۳-۱-۴-۲-۲ پیام‌های مبهم
- ۵۰ ۴-۱-۴-۲-۲ ارتباط‌های متناقض
- ۵۱ ۲-۴-۲-۲ مشکلات رایج گیرنده پیام
- ۵۱ ۱-۲-۴-۲-۲ مشکلات ضعف توجه
- ۵۱ ۲-۲-۴-۲-۲ حالت دفاعی داشتن
- ۵۱ ۳-۲-۴-۲-۲ عوامل روانشناختی
- ۵۲ ۵-۲-۲-۲ نیاز داشتن به صمیمیت
- ۵۳ ۶-۲-۲-۲ هفت مرحله صمیمیت
- ۵۳ ۱-۶-۲-۲ کلیشه‌ها: اولین سطح صمیمیت
- ۵۳ ۲-۶-۲-۲ حقایق: دومین سطح صمیمیت
- ۵۳ ۳-۶-۲-۲ عقاید: سومین سطح صمیمیت
- ۵۳ ۴-۶-۲-۲ امید و رؤیاها: چهارمین سطح صمیمیت
- ۵۴ ۵-۶-۲-۲ احساسات: پنجمین سطح صمیمیت
- ۵۴ ۶-۶-۲-۲ اشتباهات، ترسها، و شکستها: ششمین سطح صمیمیت
- ۵۴ ۷-۶-۲-۲ نیازهای قانونی: هفتمین مرحله صمیمیت

۵۵ عوامل مؤثر بر صمیمیت ۷-۲-۲
۵۵ عوامل اجتماعی ۱-۷-۲-۲
۵۶ عوامل روان‌شناختی ۲-۷-۲-۲
۵۸ عوامل بین فردی مؤثر بر صمیمیت ۳-۷-۲-۲
۶۰ قسمت سوم: نگرش‌ها و انتظارات جنسی ۳-۲
۶۰ ۱-۳-۲ تاریخچه نگرش نسبت به تمایلات و رفتارهای جنسی انسان
۶۲ ۲-۳-۲ نظریات روان‌شناسان و روان‌پزشکان مشهور در مورد انگیزه جنسی انسان
۶۲ ۱-۲-۳-۲ تمایلات و رفتارهای جنسی انسان از دیدگاه زیگموند فروید
۶۲ ۲-۲-۳-۲ تمایلات و رفتارهای جنسی انسان از دیدگاه آدلر
۶۴ ۳-۲-۳-۲ تمایلات و رفتارهای جنسی آزادیدگاه مزلو
۶۷ عوامل روانی جنسی ۳-۳-۲
۶۸ انتظارات زناشویی ۴-۳-۲
۶۹ شکل‌گیری انتظارات زناشویی ۵-۳-۲
۷۰ ۶-۳-۲ انتظارات غیرواقع‌بینانه، انتظارات واقع‌بینانه
۶۹ ۱-۶-۳-۲ انتظارات غیرواقع‌بینانه
۷۰ ۲-۶-۳-۲ انتظارات واقع‌بینانه
۷۰ تأثیر انتظارات مثبت در زندگی زناشویی ۷-۳-۲
۷۲ ۸-۳-۲ انتظارات مثبت زناشویی و عملکرد روابط
۷۲ شرایط تأیید انتظارات ۹-۳-۲
۷۴ اسنادهای مثبت و منفی ۱۰-۳-۲
۷۵ ۱۱-۳-۲ نگرش‌های زناشویی
۷۷ عوامل مؤثر بر نگرش‌های زناشویی ۱۲-۳-۲

- ۷۷ ۱-۱۲-۳-۲ روند اجتماعی شدن
- ۷۷ ۲-۱۲-۳-۲ ساختار فرصت‌ها
- ۷۷ ۳-۱۲-۳-۲ تجارب با هم بدون، بدون ازدواج
- ۷۷ ۴-۱۲-۳-۲ سوء استفاده و سوء رفتار در دوران کودکی
- ۷۸ ۵-۱۲-۳-۲ خانواده متداول در محیط اجتماعی نوجوان
- ۷۸ ۶-۱۲-۳-۲ وضعیت تأهل و مجرد
- ۷۸ ۱۳-۳-۲ تعریف آموزش جنسی
- ۸۳ ۱۴-۳-۲ عوامل موثر بر رفتار جنسی
- ۸۶ ۱۵-۳-۲ مفهوم تربیت جنسی
- ۸۷ ۱۶-۳-۲ اهداف تربیت جنسی
- ۸۹ ۴-۲ قسمت چهارم: پیشینه‌ی پژوهش
- ۸۹ ۱-۴-۲ پژوهش‌های مرتبط با تعهد زناشویی در خارج از کشور
- ۹۳ ۲-۴-۲ پژوهش‌های مرتبط با صمیمیت زناشویی در خارج از کشور
- ۹۴ ۳-۴-۲ پژوهش‌های مرتبط با نگرش‌ها و انتظارات جنسی خارج از کشور
- ۹۶ ۴-۴-۲ پژوهش‌های مرتبط با صمیمیت زناشویی در داخل کشور
- ۹۷ ۵-۴-۲ پژوهش‌های مرتبط با نگرش‌ها و انتظارات جنسی زوجین در داخل کشور
- ۹۹ ۶-۴-۲ پژوهش‌های مرتبط با صمیمیت زناشویی در داخل کشور
- ۱۰۰ ۵-۲ نتیجه‌گیری فصل دوم

فصل سوم: طرح پژوهش

- ۱۰۳ ۱-۳ روش پژوهش
- ۱۰۴ ۲-۳ جامعه آماری
- ۱۰۴ ۳-۳ نمونه آماری و روش نمونه‌گیری

۱۰۴	۴-۳ شرایط ورود به تحقیق.....
۱۰۴	۵-۳ متغیرهای مورد مطالعه پژوهش.....
۱۰۵	۶-۳ ابزار پژوهش.....
۱۰۸	۷-۳ شیوه‌ی اجرای پژوهش.....
۱۰۸	۸-۳ تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
۱۰۸	۹-۳ ویژگی‌های جمعیت شناختی گروه نمونه.....
۱۱۰	۱۰-۳ محتوای جلسات.....

فصل چهارم: یافته‌های پژوهش

۱۱۲	۱-۴ مقدمه.....
۱۱۲	۲-۴ یافته‌های توصیفی پژوهش.....
۱۱۴	۳-۴ یافته‌های استنباطی پژوهش.....

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

۱۲۳	۱-۵ مقدمه.....
۱۲۳	۲-۵ بحث و نتیجه‌گیری.....
۱۲۸	۳-۵ محدودیتهای پژوهش.....
۱۲۹	۴-۵ پیشنهادهای کاربردی.....
۱۳۰	۵-۵ پیشنهادهای پژوهش.....
۱۳۱	منابع فارسی.....
۱۳۷	منابع غیرفارسی.....
۱۴۶	«پیوست الف».....
۱۶۴	«پیوست ب».....

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
جدول (۱-۲): ازدواج به عنوان یک سنت و ازدواج به عنوان یک رابطه.....	۲۸
جدول (۲-۲): انواع عشق بر اساس ترکیب مؤلفه‌های عشق استرنبرگ.....	۳۴
جدول (۱-۳): توزیع فراوانی گروه آزمایش و کنترل براساس جنسیت و گروه.....	۱۰۹
جدول (۲-۳): توزیع فراوانی گروه آزمایش و کنترل براساس میزان تحصیلات.....	۱۰۹
جدول (۳-۳): برنامه آموزش نگرش‌ها و انتظارات جنسی زوجین.....	۱۱۰
جدول (۱-۴): مقادیر میانگین و انحراف معیار نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه آزمایش و کنترل ابعاد تعهد.....	۱۱۲
جدول (۵-۴): مقادیر میانگین و انحراف معیار نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه آزمایش و کنترل ابعاد صمیمیت.....	۱۱۳
جدول (۳-۴): نتایج آزمون لونس پیش فرض برابری واریانس‌ها.....	۱۱۴
جدول (۴-۴): نتایج تحلیل کوواریانس تاثیر آموزش بهبود نگرش‌ها و انتظارات جنسی بر ابعاد صمیمیت.....	۱۱۵
جدول (۵-۴): نتایج آزمون لوین پیش فرض برابری واریانس‌ها.....	۱۱۶
جدول (۶-۴): نتایج آزمون کوواریانس تاثیر آموزش بهبود نگرش‌های و انتظارات جنسی بر مؤلفه‌های صمیمیت زوجین بر اساس جنسیت.....	۱۱۷
جدول (۷-۴): نتایج آزمون لوین پیش فرض برابری واریانس‌ها.....	۱۱۸
جدول (۸-۴): نتایج تحلیل کوواریانس تاثیر آموزش بهبود نگرش‌ها و انتظارات جنسی بر ابعاد تعهد.....	۱۱۹
جدول (۹-۴): نتایج آزمون لوین پیش فرض برابری واریانس‌ها.....	۱۲۰
جدول (۱۰-۴): نتایج آزمون کوواریانس تاثیر آموزش بهبود نگرش‌ها و انتظارات جنسی بر مؤلفه‌های تعهد زناشویی زوجین بر اساس جنسیت.....	۱۲۰

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان
۷۱.....	شکل (۱-۲): ارزیابی و انطباق با تعارض ها و کشمکش هادر روابط نزدیک (خمسه، ۱۳۸۲).....

فهرست شکل‌ها

صفحه

عنوان

شکل (۱-۲): ارزیابی و انطباق با تعارض‌ها و کشمکش‌ها در روابط نزدیک (خمسه، ۱۳۸۲)..... ۶۸

فصل اول

کلیات پژوهش

کلیات پژوهش

مقدمه

روابط صمیمانه در بین افراد از اهمیت خاصی برخوردار است. همچنین روابط صمیمانه بر بهزیستی فیزیکی، روانشناختی و بر توانایی افراد در جهت عملکرد مؤثر در زمینه‌های مختلف فردی، خانوادگی و شغلی مؤثر است. ایجاد و ابقاء روابط صمیمانه به وسیله پیوندهای هیجانی خاصی تقویت می‌شود. همچنانکه روابط سالم در زندگی منافع و پیامدهای مثبتی را در بر دارد، روابط ناراضی‌کننده سلامت جسمی و روانشناختی افراد را به خطر می‌اندازد. داشتن رابطه صمیمانه و دلبستگی عاطفی با افراد نزدیک زندگی چون والدین، همسر و فرزندان یکی از مهمترین نیازهای بشری است. تلاش در جهت جستجو و حفظ رابطه با افراد مهم زندگی یک اصل انگیزشی بوده و در تمام طول زندگی با وی همراه است (بطلانی، ۱۳۸۷).

عواملی که در روانشناسی، روابط نزدیک را تعریف می‌کند عبارتند از درگیری احساس، تقسیم کردن افکار و احساسات و دلبستگی بین فردی یا تعهد. درگیری احساس مشتمل بر احساسات عاشقانه، گرمی و وفاداری به همسر می‌باشد. تقسیم کردن احساسات به سهیم شدن زوجین در تجربه‌های یکدیگر اشاره دارد و وابستگی و ایجاد تعهد میان زوجین خوشبختی آنان را به یکدیگر گره می‌زند (تبعه امامی، ۱۳۸۲).

تعهد زناشویی به این معنی است که زوجین چقدر برای روابط زناشویی خود ارزش قائل هستند و تا چه اندازه به حفظ و تداوم ازدواج خود می‌اندیشند (آماتو^۱، ۲۰۰۴). تعهد به این صورت است که فرد همسرش را دوست می‌دارد، به او وفادار است و از تمایل به درگیری به هر شکل و شمایل که باشد، اجتناب می‌کند (کلارک^۲، ترجمه قراچه‌داغی، ۱۳۸۸).

در اواخر قرن بیستم، تعهد زناشویی هم از لحاظ نظری و هم از لحاظ پژوهشی مورد توجه محققان قرار گرفته است. پژوهشگران زیادی برای پاسخگویی به این سوال که چرا بسیاری از زوجین علی‌رغم فقدان

1- Amato
2- Clark

رضایتمندی زناشویی همچنان به همسر و ازدواج خود پایبند و متعهد باقی می‌ماند، تلاش کردند تا از طریق ارائه مدل‌های مختلف به مفهوم‌سازی و تبیین تعهد زناشویی بپردازند. به دنبال این امر، مدل‌های نظری مختلف، مقیاس‌ها و روش‌های ارزیابی متعدد و تعاریف و مولفه‌های زیادی پیرامون تعهد زناشویی مطرح شد (هارمون^۱، ۲۰۰۵).

از آن زمان تاکنون، تعهد زناشویی در همه حوزه‌های مطالعاتی ازدواج و خانواده، وارد شد. بر این اساس، نه تنها تعداد مطالعاتی که مستقیماً در ارتباط با تعهد زناشویی و ابعاد آن است، به صورت قابل ملاحظه‌ای افزایش یافت، بلکه در اغلب مطالعاتی که تأکید اصلی آن‌ها بر تعهد زناشویی نبوده نیز تعهد به عنوان یک متغیر مهم در حفظ و تداوم زندگی زناشویی مورد توجه قرار گرفت (آماتو، ۲۰۰۸).

روابط جنسی تنها هنگامی به معنای واقعی کلمه اغناءکننده خواهد بود که توأم با عشق‌ورزی باشد؛ بدین معنی که قلب‌ها و احساسات خود را با هم سهیم شوند. اغلب مردم به دنبال تجارب جنسی اغناءکننده نیستند، بلکه تنها به دنبال رضایت جنسی هستند. تنها با اصلاح و بهبود روش‌های عشق‌ورزی و نفوذ اجرای عمل جنسی، نمی‌توان به اغنای جنسی دست یافت. رضایت و احساس اغنای درونی، تنها با بهبود و اصلاح رابطه‌ای احساس و عاطفی میان دو انسان امکان‌پذیر است (آنجلیس، ترجمه ابراهیمی، ۱۳۸۴).

۱-۱ شرح و بیان مسئله پژوهش

واژه انگلیسی صمیمیت^۲ از واژه‌های لاتین به معنی درون مشتق می‌شود. بنابراین صمیمیت یعنی دو نفر درون خود را به روی یکدیگر باز می‌کنند. صمیمیت یعنی ورود عاطفی، فکری، اجتماعی، فیزیکی و معنوی به زندگی یکدیگر. صمیمیت یعنی ارتباط و اتصال در عمیق‌ترین سطح ممکن به همه‌ی حوزه‌های زندگی. وقتی با کسی صمیمی هستیم فکر می‌کنیم او نهایت خیر و صلاح ما را می‌خواهد، بنابراین بدون ترس از اینکه او از گفته‌های ما یا آنچه در ما می‌بیند سوء استفاده کند وجود خودمان را و مکنونات قلبی‌مان را به روی او می‌گشاییم (چاپمن^۳، ترجمه موحد، ۱۳۸۴).

1- Harmon

2- Intimacy

3- Chapman

صمیمیت مفهوم وسیعی است که می‌تواند از بحث درباره‌ی جزئیات زندگی تا افشای خصوصی‌ترین احساسات جنسی که کسی به راحتی در مورد آن سخن نمی‌گوید را دربر می‌گیرد. صمیمیت محصول فرعی توجه کردن، پذیرفتن، حساسیت به خرج دادن و درک کردن است. بنابراین با از دست رفتن صمیمیت یکی از اتصال‌های زندگی زناشویی از بین می‌رود (بک^۱، ترجمه قراچه‌داغی، ۱۳۸۲).

صمیمیت یک فرایند تعاملی است که شامل تعدادی از ابعاد مرتبط به هم می‌باشد. محور این فرایند شناخت، درک، پذیرش، همدلی با احساسات فرد دیگر و قدردانی با پذیرش دیدگاه منحصر به فرد دیگری از دنیا است. صمیمیت یک نیاز اساسی در انسان است که در چارچوب نیاز بقا برای دلبستگی رشد می‌کند (باگاروزی^۲، ترجمه رضازاده و پورنقاش تهرانی، ۱۳۸۶).

صمیمیت که به عنوان یک فرایند مهم در توسعه روابط دوستانه شناخته شده است، در حال حاضر نگرانی عمده متخصصان مشاوره، خانواده و ازدواج است. تغییر تکنولوژی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و نیز تغییرات در حوزه مذهب در تغییر کارکرد اولیه ازدواج که شامل عشق و صمیمیت و محبت بین زن و شوهر است نقش اساسی دارد (هیکمان^۳ و همکاران، ۱۹۹۷؛ به نقل از شاه‌سیاه، ۱۳۸۷).

صمیمیت یک خود-آشکاری متقابل است. به این صورت که دو نفر به طور پیوسته همدیگر را کشف و مجدداً کشف می‌کنند. این فرایند بی‌انتهایی است، چون شخصیت‌های ما لایه‌ای بی‌پایان دارند. گفتگو، تجارب مشترک و گذراندن عمر در کنار یکدیگر، این لایه‌ها را پس می‌زند و جنبه‌ها نو و متفاوتی از شخصیت‌های ما را آشکار می‌سازد. در ضمن، صمیمیت یک کشف مجدد پیوسته است. چون ترجیحات ما تغییر می‌کنند، امیدها و رویاهای ما تغییر می‌کنند و به همین علت به روشی که دوست داریم روزها و هفته‌های خود را سپری می‌کنیم. صمیمیت نیاز به زمان دارد (کلی^۴، ترجمه تمدن، ۱۳۸۷).

صمیمیت نزدیکی، تشابه و یک رابطه شخصی عاشقانه یا هیجانی با شخص دیگر است و مستلزم شناخت و درک عمق فرد دیگر به منظور بیان افکار و احساساتی است که به عنوان منشأ تشابه و نزدیکی

1- Beck

2- Bagarozzi

3- Hickman

4- Kelly

بکار می‌رود. صمیمیت یک فرایند تعاملی است و شامل ابعادی مرتبط به هم است. محور این فرایند شناخت، درک، پذیرش، همدلی با احساسات فرد دیگر، قدردانی و پذیرش دیدگاه او است. صمیمیت یک نیاز اساسی و واقعی است و تنها یک تمایل یا آرزو نیست. صمیمیت مفهوم وسیعی دارد و شامل خود افشایی، رابطه جنسی، رابطه هیجانی- بدنی و صمیمیت را شامل نه بعد صمیمیت هیجانی، روانشناختی، عقلانی، جنسی، جسمانی، معنوی، زیباشناختی، اجتماعی- تفریحی و زمانی می‌داند. شدت صمیمیت و ابعاد نه‌گانه آن در هر فرد متفاوت از دیگری است (باگروزی، ترجمه رضازاده، پدر نقاش تهرانی، ۱۳۸۶).

تعهد زناشویی یکی از ویژگی‌های مهم ازدواج‌های موفق و طولانی مدت است. واژه تعهد^۱ به معنای تصمیمی عقلانی است که مستلزم مقید بودن فرد به اعمالی خاص است و یا حالتی دال بر وابستگی عاطفی و عقلانی به ایده‌آلی مطلوب است (گود، ۱۳۸۴). در زبان فارسی، تعهد به معنای «به گردن گرفتن شرط و پیمان و خود را ملزم به انجام عملی دانستن» تعریف شده است و تعهد عبارت است از: ۱- عمل متعهد شدن به یک مسئولیت یا یک باور، ۲- عمل ارجاع یا اشاره به یک موضوع، ۳- تقبل یا عهده دار شدن انجام کاری در آینده، ۴- حالت یا وضعیت اجبار یا الزام عاطفی به انجام کاری در آینده (سیف‌اله پور، ۱۳۸۵).

در فرهنگ اسلامی، تعهد به معنای پایبندی به اصول و قراردادهایی است که انسان به آنها پایبند و پایدار است. فرد متعهد کسی است که به عهد و پیمان خود وفادار است و به اهدافی که به خاطر آنها و برای حفظ آنها پیمان بسته است، خیانت نمی‌کند (مطهری، ۱۳۶۸؛ به نقل از سیف اله پور، ۱۳۸۵).

لیک و لیک^۲ (۱۹۷۷) تعهد بین فردی را یک حالت ناخواسته‌ای می‌دانند که به تبادل احساسات دو شریک منجر می‌شود. نویسندگان بسیاری تعهد را اعترافی می‌دانند که در مورد علاقه به نگهداری یک رابطه مطرح می‌شود (لوینگر^۳، ۱۹۸۰؛ رسبالت^۴، ۱۹۸۳؛ به نقل از تبعه امامی، ۱۳۸۲). تعهد در روابط زناشویی مفهوم ویژه‌ای دارد و به معنای تک همسری است و چنین تعریف می‌شود: «شرایطی حاکی از داشتن روابط

1- Commitment
2- Leik & Leik
3- Levinger
4- Rusbult

عاشقانه و زناشویی تنها با یک نفر در هر زمان». برای آن که زوجین بتوانند ارتباط عاشقانه، دراز مدت و موفقی داشته باشند، هر دوی آنها باید در زمینه پایبند ماندن به تک همسری توافق نمایند (گود^۱، ۱۳۸۴).

تعاریف متعددی برای تعهد زناشویی^۲ ارائه شده است. قدیمی‌ترین تعریف متعلق به دین و اسپانیر^۳ (۱۹۷۴) است. به نظر آنان تعهد زناشویی عبارت است از: «تمایل زوجین به حفظ و تداوم رابطه مشترک». در مدل سه وجهی عشق استرنبرگ^۴، سومین رأس مثلث، تعهد است و به تصمیم‌گیری زوجین در مورد اقامت کردن و در کنار همدیگر بودن اشاره دارد که تعهد در شکل کوتاه مدت، رابطه با یک شریک معین و در شکل بلند مدت، عاملی برای حفظ تداوم و بقای روابط عاشقانه است (استرنبرگ، ۱۹۸۴، ۱۹۸۶، ۱۹۸۸، ۱۹۹۷؛ به نقل از قمرانی و عباسی مولید، ۱۳۸۷). استنلی و مارکمن^۵ (۱۹۹۲) تعهد زناشویی را شامل دومولفه: از خود گذشتگی نسبت به همسر و ناتوانی در ترک رابطه زناشویی دانسته‌اند.

آدامز و جونز^۶ (۱۹۹۵، ۱۹۹۶، ۱۹۹۷، ۱۹۹۹؛ به نقل از جونز، ۲۰۰۴) تعهد زناشویی را به عنوان «تمایل زوجین برای تداوم رابطه زناشویی بدون توجه به نوسان میزان رضایتمندی» تعریف کردند که شامل سه بعد، ۱- تعهد نسبت به همسر (جاذبه زناشویی)، ۲- تعهد نسبت به ازدواج (التزام اخلاقی) و ۳- محدودیت اجتماعی (احساس به دام افتادگی) است. تعهد نسبت به همسر شامل عشق، رضایت، فداکاری و سرسپردگی است. تعهد نسبت به ازدواج به مسئولیت‌پذیری زوجین برای حفظ ازدواج و احترام به آن گفته می‌شود. محدودیت اجتماعی نیز به پیامدهای عاطفی، مالی و اجتماعی اطلاق اشاره دارد که مانع از فسخ پیمان ازدواج می‌شود.

جانسون^۷ (۱۹۷۳، ۱۹۸۲، ۱۹۹۱، ۱۹۹۹؛ به نقل از هارمون، ۲۰۰۵) مدلی را ارائه نمود که در آن تعهد تعهد زناشویی به صورت سه نوع، ۱- تعهد شخصی^۸، ۲- تعهد اخلاقی^۹ و ۳- تعهد ساختاری^۱ مطرح شده

1- Good
2- marital commitment
3- Deen & Spanier
4- Strenberg
5- Stanelly & Markman
6- Adams & Jones
7- Johnson
8- personal commitment
9- moral commitment